



Memo

afzender

opsteller

telefoon

e-mail

aan De leden van de vaste commissie voor Digitalisering

datum 11 juni 2024

betreft *Brief van de staatssecretaris van BZK over de voortgang en afdoening van moties en toezeggingen die raken aan het onderwerp artificiële intelligentie en algoritmes; incl. ambtelijk advies*

Op 6 juni 2024 heeft de staatssecretaris van BZK, mede namens de minister van EZK, de minister van JenV en de minister voor Rechtsbescherming, de Kamer een brief gezonden waarbij de Kamer, zoals toegezegd, wordt geïnformeerd over de voortgang en afdoening van een aantal moties en toezeggingen die raken aan het onderwerp AI en algoritmes. De commissie kan over de status daarvan thans besluiten nemen.

In onderstaand overzicht van (deels) openstaande toezeggingen en moties vindt u telkens het betrokken Kamerlid dan wel de betrokken Kamerleden, de titel en de samenvatting van de toezegging of motie, de reactie van de staatssecretaris en een ambtelijk toelichting op en/of ambtelijk voorstel over de – al dan niet te wijzigen – status of deadline van de toezegging of motie.

Toe­zeggingen

1. [T03667](#): Toezegging Publicatie mensenrechtentoetsen AI-gebruik (CXLVII)

De staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Veldhoen (GroenLinks), toe dat mensenrechtentoetsen met betrekking tot AI-gebruik gedaan en herhaald worden. Bovendien zullen de toetsen worden gepubliceerd.

- Betrokken lid: Veldhoen (GroenLinks-PvdA)
- Reactie staatssecretaris: De staatssecretaris geeft onder verwijzing naar de toezegging het volgende aan: *"Het uitvoeren van een risicoanalyse op mensenrechten en het treffen van mitigerende maatregelen bij de ontwikkeling van AI is in de AI-verordening verplicht voor aanbieders, zowel privaat als overheid. Overheidsorganisaties zullen in een rol als gebruiker een mensenrechtentoets moeten doen wanneer sprake is van een hoog risico AI-systeem. Zoals eerder toegezegd in de verzamelbrief 'algoritmes reguleren' is afgesproken om, vooruitlopend op de AI-verordening, voor alle nieuwe hoog-risico AI-systemen in de zin van de AI-verordening die binnen de Rijksoverheid worden gebruikt een mensenrechtentoets laten doen. Ik had, zoals gezegd naar aanleiding van de vraag van het lid Veldhoen (GroenLinks-PvdA), aangegeven om dergelijke mensenrechtentoetsen te publiceren. Een mogelijkheid voor publicatie is al opgenomen in het algoritmeregister voor de overheid. Tot slot is het van belang om te vermelden dat een mensenrechtentoets op dit moment ook al in het algoritmekader (voorheen: het implementatiekader) van de Nederlandse overheid opgenomen is als een maatregel die bijdraagt aan het tijdig vaststellen of wet- en regelgeving is nageleefd en of systemen in lijn zijn met publieke waarden. Een voorbeeld van een mensenrechtentoets is het Impact Assessment Mensenrechten Algoritme (IAMA). Ik moedig overheden aan om dergelijke toetsen te doen en vervolgens te publiceren in het algoritmeregister, waarin een speciaal veld is opgenomen voor dergelijke toetsen."*



datum 11 juni 2024

blad 2

- Ambtelijk voorstel: Met de door de staatssecretaris gegeven informatie kan de toezegging mogelijk als **deels voldaan** worden aangemerkt, waarbij de commissie monitort of publicatie van de mensenrechtentoetsen een vaste praktijk wordt.

2. **T03661: Toezegging Cultuur en ethiek worden als onderwerpen bespreekbaar gemaakt bij AI-gebruik binnen de overheid (CXLVII)**

De staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Verkerk (ChristenUnie), toe dat cultuur en ethiek als onderwerpen bespreekbaar worden gemaakt bij AI-gebruik binnen de overheid.

- Betrokken lid: Verkerk (ChristenUnie)
- Reactie staatssecretaris: De staatssecretaris geeft onder verwijzing naar de toezegging het volgende aan: "Het is van belang om naar de bredere context te kijken waarin AI en algoritmische systemen worden ingezet en gebruikt. Dat wil zeggen dat we niet alleen moeten kijken of de techniek deugt en of AI-toepassingen en algoritmes voldoen aan wet- en regelgeving, maar dat we bij bredere overwegingen moeten stilstaan. Het IAMA is een van de instrumenten die hieraan invulling geeft, maar ook de Code Goed Digitaal Bestuur (CODIO) die in het algoritmekader wordt opgenomen. De CODIO identificeert de waarden waar overheidsorganisaties zich aan committeren om goed digitaal openbaar bestuur te borgen. Hiermee kom ik de toezegging aan het lid Verkerk (ChristenUnie) na die vraagt om cultuur en ethiek bespreekbaar te maken in de ontwikkeling van AI en/of algoritmische toepassingen."
- Ambtelijk voorstel: De staatssecretaris beschouwt de toezegging als **voldaan** en verwijst daarbij naar het Impact Assessment Mensenrechten Algoritmen (IAMA) en de Code Goed Digitaal Bestuur (CODIO). Kan de commissie zich hierin vinden?

3. **T03664: Toezegging Implementatiekader voor zomer inclusief praktische overzichten Rathenau Instituut (CXLVII)**

De staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Prins (CDA), toe dat de eerste versie van het implementatiekader voor de zomer verschijnt, inclusief de praktische overzichten gemaakt door het Rathenau Instituut.

- Betrokken lid: Prins (CDA)
- Reactie staatssecretaris: De staatssecretaris geeft onder verwijzing naar de toezegging het volgende aan: "Het algoritmekader moet het voor overheden eenvoudiger maken om aan bestaande verplichtingen te voldoen. Conform de toezegging naar aanleiding van de vraag van het lid Prins (CDA) van Uw Kamer is een eerste versie van dit kader in de zomer van 2023 naar beide Kamers gestuurd. In de volgende fase van het algoritmekader zullen de normen uit de AI-verordening worden toegevoegd. Vervolgens zal deze nieuwe versie met experts binnen en buiten de overheid worden afgestemd. Daarnaast wordt in een aantal werkgroepen gewerkt aan een voorstel voor een AI-governancemodel voor de overheid en aan voorwaarden voor de inkoop van AI en algoritmes door de overheid. Een volgende, door de overheid gedragen eindversie van het algoritmekader verwacht ik aan het einde van dit jaar gereed te hebben."
- Ambtelijk voorstel: De commissie besloot de toezegging tijdens de commissievergadering van 28 mei jl. als deels voldaan aan te merken, in afwachting van de nadere invulling van de nieuwe versie van het implementatiekader. De staatssecretaris verwacht de eindversie van het dit kader aan het einde van dit jaar gereed te hebben. De commissie kan de toezegging als **deels voldaan** aanmerken, met als **nieuwe deadline 1 januari 2025**.



datum 11 juni 2024

blad 3

4. **T03662** - Toezegging Gesprek met minister voor Rechtsbescherming betreffende IT en algoritmes meenemen in vroeg stadium nieuwe wet- en regelgeving (CXLVII)

De staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Prins (CDA), toe dat zij in gesprek zal treden met de minister voor Rechtsbescherming aangaande het vroegtijdig meenemen van IT en algoritmes bij het ontwikkelen van nieuwe wet- en regelgeving.

- **Betrokken lid:** Prins (CDA)
- **Reactie staatssecretaris:** De staatssecretaris geeft onder verwijzing naar de toezegging het volgende aan: *"De toezegging aan het lid Prins kom ik na door uitvoering te geven aan de motie van het lid Veldhoen die een verzoek van vergelijkbare strekking indiende. Lid Veldhoen verzoekt de regering een nieuwe werkwijze van het wetgevingsproces te onderzoeken waarbij in geval van wetgeving die door of met behulp van algoritmen wordt uitgevoerd, de kaders voor de daaraan ten grondslag liggende codes door de wetgever zelf worden uitgeschreven en zo onderdeel zijn van de parlementaire behandeling. Ik had uw Kamer beloofd hier begin dit jaar op terug te komen.*
Het kabinet vindt het belangrijk om ervoor te zorgen dat bij nieuwe wet- en regelgeving die we maken, al in een heel vroegtijdig stadium de vertaling in de uitvoering wordt meegenomen, in dit geval de uitvoering in IT en in algoritmes. Dat we ervoor zorgen dat de mensen die de wetten maken, voldoende technologiekennis hebben om te zien wat de consequenties zijn van bepaalde keuzes die erin zitten.
Ter uitvoering van de motie Veldhoen (GroenLinks-PvdA) is voor dit nieuwe wetgevingsbeleid een handreiking opgesteld die vindbaar is via het Beleidskompas; in de onderdelen 4 en 5 van het Beleidskompas wordt ernaar verwezen.¹ Uw Kamer is hierover bij brief geïnformeerd.² De handreiking is bedoeld om een multidisciplinaire samenwerking van beleidsmakers, wetgevingsjuristen en uitvoerders te faciliteren bij het ontwikkelen van wetgeving die kan worden gecontroleerd en verantwoord kan worden uitgevoerd. Het werken met het Beleidskompas is interdepartementaal. Een hulpmiddel dat in de handreiking wordt genoemd is de werkmethode ICT-Uitvoeringsgericht wetgeven."
- **Ambtelijke toelichting:** De staatssecretaris beschouwt de toezegging als voldaan onder verwijzing naar de [motie-Veldhoen c.s.](#) over codering van algoritmen binnen het wetgevingsproces. De staatssecretaris lijkt in de veronderstelling dat deze motie is afgedaan. De motie heeft echter de status "niet uitgevoerd". De commissie heeft in het kader van deze motie bij brief van 24 april 2024 vragen gesteld aan de staatssecretaris inzake de brief over de resultaten en vervolgstappen inzake de werkwijze van het wetgevingsproces in geval van wetgeving die door of met behulp van algoritmen wordt uitgevoerd ([EK, P met bijlage](#)). In de brief geven de leden van de fractie GroenLinks-PvdA aan dat zij de motie nog niet voldoende afgedaan achten. Tot op heden is geen reactie ontvangen op deze brief. De commissie kan de status van de toezegging als **openstaand** handhaven, in afwachting van een reactie van de staatssecretaris.

5. **T03666:** Toezegging Jaarlijks gesprek met Kamer aan de hand van werkagenda ontwikkelingen AI (CXLVII)

De staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid De Blécourt-Wouterse (VVD), toe dat jaarlijks aan de hand van de werkagenda met de Kamer gesproken zal worden over de ontwikkelingen in de AI.

¹ <https://www.kcbr.nl/beleid-en-regelgeving-ontwikkelen/beleidskompas/4-wat-zijn-de-gevolgen-van-deze-opties>

² Kamerstukken I, 2023-24, CXLVII, P



datum 11 juni 2024

blad 4

- Betrokken lid: De Blécourt-Wouterse (VVD)
- Reactie staatssecretaris: De staatssecretaris geeft onder verwijzing naar de toezegging het volgende aan: "AI is een systeemtechnologie met mogelijk een grote impact op alle domeinen en sectoren van onze samenleving. Op dit moment verken ik de mogelijkheden van een jaarlijkse AI-monitor, waarvan de uitkomsten aan uw Kamer kunnen worden verzonden. Hiermee kom ik tegemoet aan mijn toezegging aan het lid De Blécourt-Wouterse (VVD), om jaarlijks aan de hand van de werkagenda met de Kamer te spreken over de laatste AI-ontwikkelingen."
- Ambtelijk voorstel: De commissie besloot tijdens de commissievergadering van 28 mei 2024 de toezegging als deels voldaan te beschouwen, in afwachting van nadere informatie. De status van de toezegging kan als **deels voldaan** worden gehandhaafd, in afwachting van de ontwikkelingen rondom de jaarlijkse AI-monitor.

Moties

1. Motie-Verkerk (ChristenUnie) c.s. over wetgeving ter verbetering van de democratische controle op algoritmische besluitvorming (CXLVII, H)

In deze motie wordt de regering verzocht te onderzoeken wat voor soort wetgeving nodig is ter verbetering van de democratische controle op algoritmische besluitvorming en de Kamer te informeren op welke wijze en wanneer de regering deze wetgeving wil realiseren.

- Betrokken leden: Verkerk, Blécourt-Wouterse, Van Dijk, Dittrich, Prins, Recourt, Veldhoen
- Reactie staatssecretaris: De staatssecretaris wil de motie in samenhang afdoen met de [motie van het lid Slootweg \(CDA\)](#) over ervoor zorgen dat alle overheidsorganisaties binnen twee jaar aan inwoners kenbaar maken welke persoonsgegevens en algoritmes ze gebruiken bij besluiten en met de [motie van het lid Van Baarle \(DENK\)](#) over altijd aangeven of een overheidsbesluit gebaseerd is op een algoritme of op risicoprofilering. De staatssecretaris geeft het volgende aan: "Deels wordt in de behoefte van uw Kamer en de Tweede Kamer voorzien met aanvullende wetgeving vanuit Europa, de AI-verordening. In de AI-verordening zullen publieke en private gebruikers van hoog-risico AI-systemen verplicht zijn om natuurlijke personen te informeren als het AI-systeem is gebruikt in relatie tot het nemen van een besluit over die persoon. Dat betekent dat overheden in de rol van gebruikers van AI-systemen duidelijk moeten maken of de zij AI-systemen gebruiken bij het nemen of ondersteunen van besluiten. Deels door transparantie te bieden ten aanzien van de inzet van algoritmes en AI door de overheid, via vermelding in het algoritmeregister. Hiervan is met de Tweede Kamer afgesproken dat voor zover het de Rijksoverheid betreft, ten minste alle hoog-risico algoritmes eind 2025 in het register zijn gepubliceerd. Dit register draagt bij aan transparantie. Aanvullend onderzoekt het kabinet de mogelijkheid om het algoritmeregister een verplicht karakter te geven. Het is van belang om dit in samenhang te doen met de AI-verordening die voorziet in een verplichting om hoog-risico AI-toepassingen te registreren in een EU-databank. Het kabinet wil dit jaar bekijken of een verwijzing naar het algoritmeregister bij een aantal overheidsbesluiten kan worden opgenomen. Ook dit wil het kabinet bezien in samenhang met de verplichtingen die volgen uit de AI-verordening, waarin onder andere een notificatieplicht is opgenomen. En tot slot onderzoeken de ministeries van Justitie en Veiligheid en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op dit moment de mogelijkheden om de individuele transparantie van algoritmegebruik bij besluitvorming in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) te bevorderen. Op 1 februari jl. is een internetconsultatie van start gegaan waar burgers, bedrijven, bestuursorganen, rechtspraak en wetenschap konden reflecteren op het thema algoritmen en de Awb en werden uitgenodigd een aantal specifieke vragen te beantwoorden. Deze internetconsultatie liep tot 30 april 2024. Op dit moment wordt verkend wat mogelijk vervolgstappen zijn."



datum 11 juni 2024

blad 5

- Ambtelijk advies: De staatssecretaris beschouwt de motie als **afgedaan** en verwijst daarbij naar de AI-verordening, het algoritmeregister, en de lopende verkenning naar bevordering individuele transparantie van algoritmegebruik bij besluitvorming in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Kan de commissie zich hierin vinden?

2. Motie-Recourt (GroenLinks-PvdA) c.s. over waarden en gedragingen voor het goed laten functioneren van de democratische rechtsstaat (CXLVII, D)

In deze motie wordt de regering verzocht breed bekend te maken en het maatschappelijk debat te stimuleren over de waarden en gedragingen voor het goed laten functioneren van de democratische rechtsstaat op basis van menselijk handelen en menselijke interactie. En op basis daarvan beleid en wetgeving te toetsen en te stimuleren.

- Betrokken leden: Recourt, Dittrich, Gerkens, Otten, Prins, Veldhoen, Verkerk

Reactie staatssecretaris: De staatssecretaris geeft onder verwijzing naar de toezegging het volgende aan: "De motie Recourt (GroenLinks-PvdA) vraagt het kabinet om helder te formuleren hoe het ervoor kan zorgen dat menselijk handelen en menselijke interactie in beleid en wetgeving gewaarborgd blijven. Dit gelet op de nieuwste AI die op fundamentele wijze onze manier van samenleven en de borging daarvan door onze democratische rechtsstaat verandert. De motie vraagt het kabinet ook om hierover het maatschappelijk debat te stimuleren.

Het kabinet constateert dat generatieve AI tot fundamentele verandering kan leiden en dat dit vraagt om proactieve stappen. In de onlangs door het kabinet gelanceerde overheidsbrede visie op generatieve AI wordt nadrukkelijk stilgestaan bij de effecten en (mogelijke) toepassing van generatieve AI binnen verschillende domeinen en sectoren van onze samenleving. De visie benadrukt het belang van het ondernemen van actie met het oog op de mogelijkheden en uitdagingen van deze disruptieve en kansrijke technologie. Het gaat erom generatieve AI-systemen te benutten die in lijn zijn met onze waarden. Het kabinet heeft als voorlopig standpunt ingenomen dat het gebruik van generatieve AI wordt toegestaan, zolang deze voldoet aan geldende wet- en regelgeving.

Het kabinet gaat de maatschappelijke dialoog hierover verder stimuleren, waarbij de vraag centraal staat in hoeverre de mens controle heeft over AI. Dit doen wij samen met het Platform voor de Informatiesamenleving (ECP). Het ECP heeft eerder al een aantal maatschappelijke dialogen gevoerd over specifieke AI en/of algoritmische toepassingen en de rol van menselijke interactie daarin en zal nog vier van deze bijeenkomsten organiseren. Het ECP sluit deze vier dialogen af met een kwartaalevenement waarbij de uitkomsten van de vier sessies breder worden gedeeld. Ook met deze actie komt het kabinet de toezegging na aan het lid Verkerk (ChristenUnie) om cultuur en ethiek bespreekbaar te maken binnen de overheid. Hiermee beschouw ik de motie Recourt (GroenLinks-PvdA) als afgedaan."

- Ambtelijk advies: De staatssecretaris beschouwt de motie als **afgedaan** en verwijst daarbij naar de overheidsbrede visie op generatieve AI en de maatschappelijke dialogen die in samenwerking met het Platform voor de Informatiesamenleving (ECP) worden georganiseerd. Kan de commissie zich hierin vinden?